

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук, старшого дослідника Куркової Ксенії Миколаївни на дисертацію Пелеха Михайла Івановича на тему: «Адміністративно-правові засади здійснення адміністративного примусу органами Національної поліції України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук із спеціальності 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право»

Актуальність теми дисертації та зв'язок її з науковими програмами, планами, темами.

Закон України «Про Національну поліцію» визначає, що Національна поліція України (поліція) є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки й порядку. Для забезпечення правопорядку в суспільстві органи поліції наділені повноваженнями здійснювати поліцейські заходи. Національне законодавство визначає поліцейський захід як дію або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини й застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень (ч. 1 ст. 29 Закону).

Вважаємо, що ключовим словосполученням у цьому визначенні є «обмеження прав». Саме поняття «обмеження прав» потрібно чітко відмежовувати від поняття «порушення прав людини». Якщо на теоретичному рівні ця межа добре простежується, то на практичному часто виникають проблеми (будь-яке незаконне обмеження прав людини автоматично стає їх порушенням). Тому сьогодні проблема практичного застосування поліцейських заходів набирає все більшої актуальності. Взагалі категорія «поліцейські заходи» є новою для українського законодавства, тож з'ясування її змісту викликало жвавий інтерес серед як науковців, так і практиків. Основне питання стосується співвідношення таких заходів з уже добре відомою та дослідженою категорією в науці адміністративного права, як заходи адміністративного примусу.

Вх. №		ВДСД НАВС	
25	1946	03	2021 р.
кількість аркушів:		7	
осн. док.		додаток	

Такою складовою цілком можна вважати й наукову роботу Пелеха Михайла Івановича. Незважаючи на те, що останнім часом з'явилося чимало наукових робіт, присвячених окремим питанням правових засад діяльності Національної поліції, про що слушно зазначає дисертант на с. 13-14 дисертації, с. 2-3 автореферату, в той же час слід зазначити, що на сьогоднішній день відсутні наукові роботи комплексного характеру, безпосередньо присвячених проблематиці адміністративно-правових засад здійснення адміністративного примусу органами Національної поліції України, підготовлені із урахуванням досягнень сучасної вітчизняної та зарубіжної правової доктрини, пріоритетів сучасних державотворчих та правотворчих процесів. Все це свідчить на користь актуальності, наукової та практичної значимості дисертаційної роботи Михайла Івановича.

Роботу виконано відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні (Указ Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98), Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015); Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України» (Указ Президента України від 14 березня 2016 р. № 92/2016); Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020); Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р); у межах плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495). Тему дисертації затверджено в Науково-дослідному інституті публічного права 23 липня 2015 року (протокол № 2).

Сутність обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій.

Дисертація базується на комплексному підході, характеризується достатнім рівнем наукових узагальнень, що певною мірою обумовлено й характером дослідницької бази. Безумовно, перевагою роботи є те, що автор, поряд із науковими працями з адміністративного права, аналізує численні наукові праці з теорії держави і права, конституційного та інших галузей права, державного

управління та ін. Дисертант аналізує роботи як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, які вийшли друком у різні історичні періоди, намагається сформулювати авторську позицію. Робота ґрунтується на аналізі раніше діючого, чинного вітчизняного та міжнародного, європейського законодавства. Автором опрацьовано політико-правову публіцистику, довідкові видання, аналітичні статті. Робота, запропонована Пелехом М.І. характеризується системним аналізом предмету дослідження, що дозволило здійснити аналіз адміністративно-правових засад здійснення адміністративного примусу органами Національної поліції України..

Структура дисертаційної роботи достатньо логічна, що дозволило дослідити проблематику, починаючи від загальнотеоретичних, історико-правових аспектів й поступово посилити спеціалізацію дослідження. Мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження сформульовані достатньо коректно, у відповідності до вимог, визначених у законодавстві. Достатній рівень результативності дослідження забезпечується використанням автором різноманітних загальних та спеціальних методів наукового пізнання.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційне дослідження є одним з перших в Україні комплексним монографічним дослідженням, в якому з'ясовано адміністративно-правові засади здійснення адміністративного примусу органами Національної поліції України, а також на основі аналізу позитивного зарубіжного досвіду визначено напрями удосконалення чинного законодавства.

Цікавим виглядає запропонований авторський підхід щодо розуміння поняття «адміністративний примус у діяльності Національної поліції України», під яким запропоновано розуміти застосування уповноваженими особами підрозділів Національної поліції України до учасників суспільних правовідносин, які порушують адміністративно-правові приписи, заходів адміністративного впливу, що мають на меті забезпечення публічної безпеки та порядку в суспільних відносинах, охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, шляхом превенції та припинення правопорушень.

Можна підтримати дисертанта у його прагненні до виокремлення видів заходів адміністративного припинення за характером обмеження прав особи – правопорушника на: 1) заходи адміністративного припинення, які спрямовані на обмеження свободи пересування та вчинення певних дій особи-правопорушника; 2) заходи адміністративного припинення, які спрямовані на обмеження особистої недоторканості особи-правопорушника; 3) заходи адміністративного припинення, які спрямовані на обмеження права власності особи-правопорушника; 4) заходи адміністративного припинення, які спрямовані на обмеження права особи-правопорушника на здоров'я, а також створення загрози обмеження права на життя.

Схвальної оцінки заслуговують запропоновані дисертантом положення, що напрямами підвищення ефективності заходів адміністративного примусу, які застосовуються Національною поліцією України є: 1) чітка регламентація норм чинного законодавства діяльності Національної поліції у сфері реалізації повноважень із застосування заходів адміністративного примусу; 2) підвищення якості правового регулювання та нормативно-правових актів у сфері здійснення Національною поліцією заходів адміністративного примусу; необхідність вдосконалення рівня професійної правосвідомості працівниками Національної поліції; 3) підвищення рівня матеріально-технічного та фінансового забезпечення працівників Національної поліції; 4) запровадження системи оцінювання застосування працівниками Національної поліції заходів адміністративного примусу.

Позитивно слід оцінити запропоновані дисертантом напрями запровадження зарубіжного досвіду застосування заходів адміністративного примусу органами Національної поліції, які є найбільш прийнятними для України, а саме: 1) необхідність регламентування в законах та підзаконних нормативно-правових актах діяльності Національної поліції України у сфері застосування заходів адміністративного примусу зі встановленням чіткого порядку їх застосування, в тому числі і за рахунок аналізу судової практики (США, Словенія); 2) необхідність створення окремого органу державної виконавчої влади щодо надання оцінки ефективності застосування Національною поліцією України заходів

адміністративного примусу, а також розгляду скарг на дії працівників Національної поліції під час реалізації заходів адміністративного примусу (Великобританія, Німеччина); 3) необхідність розробки «Порядку застосування заходів адміністративного примусу уповноваженими органами Національної поліції», в якому передбачити введення принципу градації заходів адміністративного примусу (поступового застосування в тій чи іншій ситуації передбачених законодавством заходів адміністративного примусу), а також чіткі критерії та етапи для застосування заходів адміністративного примусу (Франція); 4) з метою запобігання ухиленню від переслідування чи покарання, передбачити можливість вносити особою, яка вчинила адміністративне правопорушення альтернативного затримання виду забезпечення (внесення грошової суми, застава на речі тощо) (Австрія).

Практичне значення одержаних результатів дослідження.

Отримані результати можуть бути використані у науково-дослідній сфері, правотворчості, правозастосовній діяльності, навчальному процесі, що підтверджується актами впровадження, які містяться у роботі (додатки до дисертації).

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено в статтях, що вийшли у наукових фахових виданнях з юридичних наук, наукових тезах доповідях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Автореферат відповідає змісту дисертації та повністю відображає основні положення та результати дослідження. Автореферат та дисертація оформлені відповідно до встановлених для такого виду наукових робіт вимог.

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, слід зазначити, що в дослідженні наявні положення, які відрізняються суперечливим змістом, є недостатньо аргументованими, логічними та потребують уточнення позиції здобувача.

Зауваження та дискусійні положення.

Високий ступінь наукових висновків, пропозицій та рекомендацій не виключають окремих спірних положень, які потребують свого пояснення з боку автор під час публічного захисту дисертаційного дослідження.

1. Так, у підрозділі 2.2. «Правове регулювання заходів адміністративного припинення, що застосовуються Національною поліцією України» дисертації, автор наголошує, що з-поміж заходів адміністративного припинення адміністративних правопорушень, що застосовуються поліцією, виділяють такі, які становлять інструмент повсякденної роботи, як-от вимога до громадян та державних службовців припинити протиправні дії, адміністративне затримання, вилучення речей та документів, огляд тощо. Доречним є визначити й інші групи заходів, що можуть застосовуватися Національною поліцією України.

2. При викладенні підрозділу 2.3. дисертації (Застосування адміністративної відповідальності як заходу адміністративного примусу органами Національної поліції України) автором вказується, що стосовно класифікації адміністративних стягнень слід вказати, що її необхідність дуже важлива для виокремлення особливостей того чи іншого виду стягнення та розуміння того, чому законодавець відносить той чи інший вид адміністративного стягнення до компетенції певної уповноваженої особи. З боку автора слушним було б визначити авторську класифікацію адміністративних стягнень.

3. У підрозділі 3.1. «Проблеми правового регулювання у сфері застосування заходів адміністративного примусу органами Національної поліції України» здобувачем вказано, що рішення поліцейського про застосування до особи такого заходу примусу, як перевірка документів є саме індивідуально-правовим застосовним актом. На наш погляд варто було визначити ознаки щодо рішення поліцейського про застосування до особи заходу примусу як правозастосовного акту.

4. Мало уваги приділено особливостям застосування адміністративного примусу з боку окремих підрозділів Національної поліції України, що потребує свого доопрацювання.

5. У висновках дисертаційного дослідження автором виокремлені опосередковані (загальні) фактори, які впливають на реалізацію заходів адміністративного примусу Національною поліцією, а саме: економічний фактор; ідеологічний фактор; соціальний фактор. Така позиція автора потребує додаткового пояснення та роз'яснення змісту вказаних факторів.

Втім, сформульовані зауваження суттєво не впливають на загальну високу позитивну оцінку наукової роботи та свідчать, перш за все, про комплексний характер порушеної проблематики, її складність й актуальність.

Отже, дисертація Пелеха Михайла Івановича на тему: «Адміністративно-правові засади здійснення адміністративного примусу органами Національної поліції України», подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право», є завершеною науковою працею, що вирішує наукову проблему, яка має значення для адміністративно-правової науки та відповідає Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор, Пелех Михайло Іванович, за умови успішного публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

**Офіційний опонент:
провідний науковий
співробітник
Громадської організації
«Академія адміністративно-
правових наук»
кандидат юридичних наук,
старший дослідник**

Ксенія КУРКОВА